

pulationi pateret. Mire constans in ea vitae obscuritate; Sociis omnibus charissimus; despectui habitus uni sibi; Societatis praeceptionum religiosissimus cultor, ad annum septuagesimum tertium saeculi excurrentis pervenerat; cum, novis a Deo tentatus cruciatibus, aliud ad coelos iter, abruptum illud quidem, salebrosum, et plenum tribulis, edocetur. Et primum is ille fuit annus, in quo tertianae febres, ad annum fere obstinatae, molestissime valetudinem ejus afflictarunt; a quibus febribus quanquam convaleuit aliquando; nunquam tamen (quod mox videbimus) per tria reliqua vitae lustra, pristinae sanitati restitutus est. Solet hujusmodi morbus, cum pertinaciter haereat, infirmum reddere impatientem, difficilem, morosum, atque in quotidiana consuetudine tetricum; Victorianus autem privilegio patientiae, quam diuturno exercitio comitem sibi comparaverat individuam, eodem aegrotabat vultu, quo sanus fuerat, semper modeste hilaris, et Christiane tranquillus. Haud absimili serenitate vultus visus est, cum repente inaudit, eversam imperio Pontificio Societatis familiam. Continuo charissimam sibi vestem, quam ad annos viginti circiter portaverat, cum Sacerdotum, quos vocant Saeculares, insigniis obedienter commutavit; eosdem tamen ad mortem usque servavit mores, eidemque constantissimus haesit, quam in illa sanctam didicerat disciplinam. Doluit profecto Societatis excidium, quam sibi juvenis Parentem elegerat; cujus doctrina, et institutis in virum

perfectum adoleverat; quam ut laetis diebus, ita et nubilo tempore secutus fuerat; caeterum, ne in querimoniam erumperet vel minimam, debita erga Pontificis potestatem reverentia dolori praevaluit. Post biennium ab Societatis interitu, valetudinis recuperandae causa Bononiam cum deseruisset; idem Viterbii primum, Romae deinceps comparuit, modestus, animo demissus, in aegritudinum vexationibus mirifice patiens, in faciendo quotidie ad aram, dum per morbos id licuit, religiose fervidus, ad sacras aedes reverens, atque assiduus.

Et haec de externa Victoriani vita, quae vitare testes omnino haud poterat; intus autem quantus fuerit virtutibus, quas a conspectu mortalium solícite occulebat hominis temperantia; plura intelliget conjiciendo, qui scripta haec legerit; nonnulla hic libabimus, quae a fido ejus ad plures annos contubernali venerunt ad nos; alia vero, et ea quidem praecipua, uni suspicamur Deo nota, cui nullum non apertum arcanum. Mirabilis admodum fuit ejus constantia in ea semita virtutis, quam juvenis adhuc toto animi fervore sibi tenendam instituit. Franciscus Montesius, vir praeclara pietate, Tironum olim ad Hispalenses Moderator, postmodum Generali Societatis Praeposito pro Sodalibus Hispanis Assessor, magnopere aestimavit novitii Victoriani virtutem; quem cum postea Romae conspicaretur, ac tot jam annis delapsis, talem intelligeret Sacerdotem, qualem ipse tironem noverat, affabilem, tran-

quillum, modestum, demissum animo, praefervidum: *Eam enimvero*, apud alios ajebat, *religiosam hominis constantiam demiror potissimum*: proindeque ipsius ad Deum precibus assidue se commendabat. Constantissime persecutus est acerrimum illud bellum, quod ab religiosae vitae infantia tum suo corpori, tum animi sui affectibus generosus indixerat: adeo quidem, ut ingenio fuisse praefervidum, nullus certe crederet, nisi testaretur Socius ille, ipsi ad tot annos in arcanis intimis familiaritate conjunctus. Eadem fuit constantia in colendo, et nulla non opera tuendo castimoniae fosculo, qui florebat perpetuo virens, atque odorem ubique fragrantissimum spirabat; quam profecto caeteras inter ejus virtutes praecipuam appellare nihil dubitat Socius alter, quicum ipsi fuerat ad longam annorum seriem sanctae amicitiae consuetudo. Utique videbatur, aut non carnem secum ferre mortalem, aut certe creatus a Numine in eo ad castimoniam temperamento, ut sine periculo vitam ageret inter nudos Californios. Ab eodem erat constantiae fonte amor ille nunquam interruptus in Deum humanitate nostra vestitum; in cujus adorando beneficentissimo Corde, singularibus deliciis conficiebatur: juvenis adhuc sacramento se obstrinxit, sexta quaque hebdomadis feria in ejusdem Cordis obsequium Pane se reficiendi Eucharistico. Post Deum hominem, Matrem ejus Virginem tenerrimo venerabatur affectu; cujus cum adventarent solemnia, preces iterabat ferventes, plu-

pluribusque macerationibus, et voluntaria inedia benevolentiam sibi tantae Dominae comparabat. Eadem illa constantia firmissime stabilivit in homine, quam a primo vitae perfectioris initio vilem admodum de semet conceperat opinionem: quo nimirum solido fundamento jacto, praecelsam illam superstruxit sanctitatis molem, nulla temporum injuria, nullo mali doemonis astu, nullis aut carnis illecebris, aut animi cupiditatibus deturbandam. Eodem etiam fundamento immota constitit ejus Fides, qua tremebat in conspectu Dei, quem religiosissime adorabat, et cui nihil unquam vacillans credebat, sive in Divino Codice, sive in Ecclesiae voce loquentem audiret. Immota fuit pariter Christiana ejus Fiducia, qua nullus dubitabat; a Deo, qui justus est, tentandum se juxta vires mortalitatis duntaxat, et opportunum cum tentatione venturum Divinum auxilium, et pro certamine coronam ab aequo Judice retribuendam.

Illae autem omnes virtutes ab exaestuante in Deum charitate descendebant, qua sane nobilior nulla est, nulla major, Apostolo Paulo teste. Jam a tenera aetate, cum unius Dei mereri stipendia in religiosa familia constituit; illum etiam unum amare decrevit, atque unius ejus voluntati, dum viveret, adhaerere. Profecto hanc unam secutus est, atque uni Deo placere quaesivit per vota religiosa, per tot terrestria itinera, per ingentia marium discrimina, per naufragium, per sudores, per calamitates, per

per exilium, per non interruptam inopiam, per affectam tot annis valetudinem, per mortem ipsam singulari fortitudine, ac tranquillitate susceptam. Socius ille, cujus individua familiaritate ad plura lustra usum esse demonstravimus, haec ad me aperte testatus est: *Toto illo contubernii tempore, nullius reum noxae Victorianum vidi, quam scilicet prudens, et sciens admiserit; neque vero, si universus orbis ad interitum rueret, levi in Deum culpa conscientiam suam maculavisset.* Quam salutarem voluntatem ne decursu temporis (qua sumus fragilitate mortales) immutaret; quotidie mane, dum per valetudinem licuit, Divinis meditationibus ex Societatis constituto dabat operam; ut etiam ante prandium, et post coenam in omnia diei acta inquirebat; nec omisit ad mortem usque secum ipso in iudicium venire de affectu quovis in animum dominante. Id enimvero de statutis precationi, et sui iudicio temporibus, quae praeterire nefas duxisset: caetera quippe in Deo cogitando, interdium, noctuque totus erat; quicum, instar filii cum Patre, familiariter agebat, quem consulebat in dubiis, a quo flagitabat opem in adversis, cui gratias referebat in prosperis. Inde illa sereni vultus miranda aequabilitas, utcunque se res haberent, atque orbis, Deo connivente, ad arbitrium hominum volveretur. Hanc eandem charitatem adaugere procurabat, ad aras quotidie faciens intentissima pietate: quod Divinum Sacrificium sincere amantibus Deum salutare fomentum amoris est,

et

et suavissimae deliciae, quibus illi antecapere videntur gaudia beatae aeternitatis. Propterea gratissimam hanc Hostiam Numini oblaturus, ad fervidam pietatem, religiosam gravitatem, atque externam modestiam componebatur. Nunquam annum elabi passus est, quin daturus operam totos octo dies Divinis commentationibus, ab omni mortalium commercio ad dulcissimam secum ipso recederet solitudinem. Quo sane tempore, quali esset fervore in aeternis cogitandis, quantoque inflammaretur amore in secretis illis cum Numine colloquiis; fidem faciunt scripta, quae suamet manu per eos dies exarabat, ac post ejus mortem inventa sunt: in quibus profecto scriptis ea legitur virtutum perfectio sibi proposita, quam paucis mortalibus, iisque Divino prorsus amore incensis, attingere datum est. Et hic nimirum amor Divinus origo erat charitatis in homines, qua commotus, atque oppido agitatus, desudavit, dum licuit, in bono ipsorum procurando. Minister Dei constitutus, nihil sibi non tentandum existimabat in illorum emolumentum, quos ut erudiret, humanam naturam induerat; quos, effuso etiam sanguine, jure donaverat ad coelestes incolas adscribendi se se. Aliorum difficultia ingenia mire emollebat Christianae suavitatis oleo; nec unquam in domestica consuetudine impetum impetu repellere visus est. Quantum pro viribus poterat, officium praestabat indigenti cuilibet, sive stipem pauperi, sive consilium erranti, sive afflicto consolatoria, sive

H. 4

blan-

blanda verba succenso iracundia. Etiam ad vita functos generosa ejus charitas perveniebat: illos enim, qui futuri postmodum coelestes incolae, igne expiantur temporario, assiduis ad Deum precibus commendabat; quin imo ipsorum utilitati liberaliter concesserat, quidquid satisfactionis per bona quaevis opera ipse pro semet in hac mortalitate posset aeterno Judici exhibere.

In Christiana tolerantia heros fuit strenuitate mirabili. Erat in se ipse durus maxime, ac severus; et vehementer desiderabat in suum corpus macerationibus insaevire. Caeterum Supremus hominum Dominus, cujus nutu et Petrus ad Judaeorum Principes mittitur, qui fidenter confiteatur Christum Deum; et Paulus alibi segregatur, qui Jesu nomen inferat ad Gentes; et Simeon in columna longe esurit, orat, ac de coeli intemperie triumphat; et Lyduina duodequadraginta circiter annis in cubili jacet infirmitatibus macerata; et Alcantara diuturna austeritate corpusculum afflicta; et omnes pro suo quemque merito Judex coronat; hic idem, inquam, Dominus ingentem etiam Victoriano dedit tum patientiae, tum coronae rationem, alia tamen semita, quae decreta aeternum illi fuerat. A tertianis illis febribus, quas memoravimus, nulla postmodum illuxit dies, in qua bono frueretur valetudinis restituae. Id tentabat ex Medicorum consilio, num Viterbii, num Romae salubriorem aerem experiretur; cum repente, anno exeunte decimi octavi saeculi

culi octogesimo, flumen sanguinis e pectore vomuit; adeo ut, instante mortis discrimine, quam festinanter ventum sit ad extrema Ecclesiae remedia. Neque multo post proximitas evanuit periculi; quae tamen insequenti toto anno saepissime rediit; cum corpus exangue, ac pallidam in maciem confectum, identidem urgeret morbi ejusdem impetus, alius ex alio, et semper posterior anteriore validior. Cui lethali morbo cum et alii complures, aut pedisequi, aut natura penitus diversi, adjungerentur; eo jam res devenerat, ut lugubrem propinquae mortis adventum per totos octo annos oculi continenter adspicerent. Obstupescibat inprimis Medicus, atque instar miraculi existimabat, hominem ea corporis constitutione, nihil interruptis tot annos doloribus obrutum, tot novis accessionibus impetum, animam jampridem non efflasse. Neque verò cum corporis duntaxat cruciatibus Victoriano res erat: quippe id etiam temporis tum permolesto scrupulorum angore, tum coelestis irae servili quodam metu afflictabatur. Per eos pariter dies cum alibi transveheretur variandi coeli gratia, in hominis potestatem venit, qui miserandi aegroti patientiam multis nominibus exercuit: ut omnino videretur, hac eximia tolerantiae via coronam aeternam Victoriano destinasse Deum. Ad haec, extremae inopiae incommoda contabantur hominem: et quanquam cederet illi e sententia, pauperem esse pro Christo; diuturna tamen infirmitas graviores impensas ne-

cessario exigebat. Ab his aliquandiu abstinuit, et sua quidem sententia nunquam non abstinisset: nisi enim haec hominis inopia casu venisset in Sociorum notitiam, qui confestim egeni opitulati sunt; ille certe ad silentium obstinaverat. Interea res erat mirandi exempli, Victorianum adspicere, qui, tametsi fractus viribus, afflictus animo, vexatus doloribus, excruciatu paupertatis tormento; nihilo tamen secius, ad se venientes excipiebat vultu ad hilaritatem serenitatem composito. Senex quidam, Socius olim ad Paraquarenses, vir magni meriti, et doctrinae, cum assiduus illum conveniret; mirari se maxime, testabatur postea, in tanto dolendi argumento tam constantem, tam magnanimam tolerantiam. Neque modo patiens, et lubens ferebat, quae sibi adversa contingerent; quin imo cruciatu quoslibet sive animi, sive corporis, tanquam peculiaria miserentis Dei beneficia amplectebatur. Atque ea propter cum in Divi Joannis Evangelistae solemnibus primam habuisset morbi accessionem, cui post annos aliquot tandem succubuit; singulari postmodum amore, cultuque Divum eundem prosecutus est.

Pridie denique Nonas Apriles in febriculam incidit: quam profecto, licet ad speciem levis esset, cum tamen pertinacissime inhaeret, malum omen arbitratus est Medicus; eo praesertim, quod purulenta sputa animadvertet, rursusque erupturi ab ulcerato pulmone sanguinis indicia suspicaretur nonnulla. Ergo
mi-

ministrandum illi pro viatico ad aeternitatem Numen Eucharisticum, opportuno tempore decrevit. Mire laetus excepit haec nuntiantem Victorianus, qui cum jampridem, causa prostratae valetudinis, ab hoc sacro abstinisset alimento; ingens toto illo tempore desiderium nutrierat, coelesti se dape reficiendi. Venit tandem hora, quam longe suspiraverat; nulla-que formidine conspexit ad se venientem Jesum, Medicum ad aegrotum, Creatorem ad creaturam, justum Judicem ad proxime donandum merita tot annorum famulatu corona. Tanta inflammatus cogitatione, inter ferventissimos amoris affectus Hospitem coelestem excepit, et statim Divinae voluptatis pelago immersus est. Ad horam totam, eoque amplius, incredibile gaudiorum profluvium, quod cordis angustiae capere prorsus non valebant, foras erumpebat in lacrimas, quas quidem nulla vi poterat ab oculis exsiccare: ut omnino timerent, qui plures ad hanc religionem confluerant, mortem illi prae gaudio maturandam; et palam omnes conspicerent, quod his ipse conceptis verbis pronuntiabat: *Amplius resitere non possum laetitiae inenarrabili, nec unquam in hac misera mortalitate, hujusmodi suavitas, omnino ineffabilis, in meum animum introlata est.* Nullus ibi adfuit, cui certa non esset sententia, viro illi probo, tantis undique malis continenter tentato, praegustandas dedisse Deum coelestes delicias, ad quas erat proxime arcessendus. Utique post dies aliquot visum est, pro-
pin-

pinquae mortis periculum evanuisse; caeterum superveniente alvi fluxu, atque inde postrema virium destitutione, postulatis ab ipso, et summa cum pietate susceptis postremis religionibus, prope noctis concubium, sexto Idus Junias, anno saeculi praesentis duodenonagesimo, placidissime tandem vivere desiit, bonam sui relinquens memoriam ut Sociis omnibus, ita et Romanis nonnullis, qui tot annos invicta patientia aegrotum, aliisque virtutibus illustrem demirati sunt. Elatus est in Aedibus, quibus nomen a Jesu, Sociorum olim Romae praecipuis. Invidendum quidem hominem! qui vitam cum egisset innocentia laudabilem, et ingentibus pro Christo aerumnis admodum laboriosam; ante discessum a misera mortalitate pervenisse visus est ad beatae aeternitatis coronam.

JOSE-

JOSEPHUS VALLARTA.

Ingentis meriti virum tum ab ingenio clarissimo, tum a pluribus animi virtutibus, tum praesertim ab ingentibus, et assiduis cum suamet natura difficili, et pugnaci praeliis, ac de illa victoriis, Josephum Vallartam intime novimus, atque inter prima Mexicanae Societatis nomina venerati sumus. Mirabilis nimirum Deus! qui juxta affabiles, atque severos, conniventes, atque pugnaces, mites, atque iracundos, ad excelsam vitae sanctimoniam extollit! qui nulli mortalium conditioni non misericors est, ac beneficus! cui peccata non sunt defectus illi naturae infelicius temperatae, quibus homines offendimur, ac delicatuli nauseamus! Angelopoli primae nobilitatis Parentibus ortus est Vallarta XV. Kalendas sextiles, anno 1719. Pueritiam egit ingenuam, et inculpatam; iis deditus religionibus, quae puerorum optime institutorum animos ad solidam virtutis fabricam sensim alliciunt. Excellentiam, et fervorem ingenii jam tum, cum grammaticis elementis dabat operam, demonstravit; atque adeo semper in primis honoribus, Magistrorumque benevolentia, et laudibus adolevit. Doctorem audivit in philosophicis artibus Xaverium Lazcanum, eximia doctrina virum, saepius a nobis obiter memoratum, tametsi nunquam ex meri-